

Джерела та література:

1. Иванов А. В. Инвестиционные и консультационные услуги иностранных банков / А. В. Иванов // Деньги и кредит. – 2000. – № 5. – С. 61-66.
2. Исакаов С. К. Мировой рынок исламских ценных бумаг / С. К. Исакаов // Банковское дело. – 2010. – № 8. – С. 88-92.
3. Костюнина Г. М. Ассоциация стран Юго-Восточной Азии (АСЕАН) / Г. М. Костюнина // Международная экономическая интеграция: учебное пособие [Под ред. Н. Н. Ливенцева]. – М. : Экономистъ, 2006. – С. 226-260.
4. Офіційний сайт Центрального банку Індонезії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bi.go.id>
5. Офіційний сайт Центрального банку Малайзії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bnm.gov.my>
6. Офіційний сайт Центрального банку Таїланду [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bot.or.th>
7. Шопина И. АСЕАН как механизм интеграции / И. Шопина // Экономист. – 2006. – № 9. – С. 67-76.
8. Giannetti M. Financial integration and entrepreneurial activity: Evidence from foreign bank entry in emerging markets [Electronic resource] / M. Giannetti, S. Ongena // ECB-working paper series. – 2005. – № 498. – Mode of access : <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwp/ecbwp498.pdf>
9. HSBC Research Asia's Bond Markets [Electronic resource] / HSBC Global Asset Management. – Dec.2009-Jan.2010. – Mode of access : <http://www.hsbcnet.com/gbm/products-services/securities-services>
10. Montgomery H. The Role of Foreign Banks in Post-Crisis Asia: The Importance of Method of Entry [Electronic resource] / H. Montgomery // ADB Institute Research Paper Series. – 2003. – № 51. – Mode of access: http://mpr.ub.uni-muenchen.de/33031/1/MPPA_paper_33031.pdf.
11. Vietnamese Banks: Concerns Persist Following H110 Performance. Vietnam special report [Electronic resource] / Fitch Ratings. – 2010. – Sept. 28. – Mode of access : <http://userpage.fu-berlin.de/~ballou/fama/vietnam/fitch.pdf>

Абакуменко О.В., Лавров К.Є.**УДК 330.322****ТЕНДЕНЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ
ТА ФАКТОРИ, ЩО ЇХ ВИЗНАЧАЮТЬ**

***Анотація.** Стаття містить аналіз особливостей інвестиційної діяльності підприємств України за 2006-2011 роки та характеристику основних факторів, що їх обумовили. Оцінка результату інвестування для підприємств проводиться з урахуванням динаміки цін в економіці України, на основі чого розмежовуються вимушені інвестиції (які дозволяють підприємству зберігати обсяги діяльності, закупаючи необхідне майно за підвищеними цінами) та інвестиції, які дійсно призводять до збільшення ресурсів підприємства. Доведено, що інвестування підприємств у необоротні засоби за досліджуваній період є вимушеним та не призвело до реального зростання їх виробничого потенціалу. В той же час вкладення у оборотні активи перевищують вимушений рівень та обумовлюють зростання майна підприємств. Вказано на зміну пропорцій у розподілі активів за видами діяльності та поступове зниження виробничого потенціалу промисловості через недостатні інвестиції та розвиток швидкокоопуваних невиробничих видів діяльності.*

***Ключові слова:** активи, валютний курс, вид економічної діяльності, інвестиції, інвестиційна діяльність, індекс цін, інфляція.*

***Аннотация.** Статья содержит анализ особенностей инвестиционной деятельности предприятий Украины за 2006-2011 годы и характеристику основных факторов, которые их обусловили. Оценка результата инвестирования для предприятий проводится с учетом динамики цен в экономике Украины, на основании чего разделяются вынужденные инвестиции (которые позволяют предприятию сохранять объемы деятельности, закупая необходимое имущество по повышенным ценам) и инвестиции, которые действительно приводят к возрастанию ресурсов предприятия. Доказано, что инвестиции предприятий в необоротные средства в исследуемом периоде являются вынужденными и не привели к реальному возрастанию их производственного потенциала. В то же время вложения в оборотные активы превышают вынужденный уровень и обуславливают возрастание имущества предприятий. Указано на изменение пропорций в распределении активов по видам деятельности, постепенное снижение производственного потенциала промышленности по причине недостаточных инвестиций и развитию быстрокоопуемых непроизводственных видов деятельности.*

***Ключевые слова:** активы, валютный курс, вид экономической деятельности, инвестиции, инвестиционная деятельность, индекс цен, инфляция.*

***Summary.** Article contains the analysis of features of investment activity of the enterprises of Ukraine for 2006-2011 years and the characteristic of major factors which it caused. Critical evaluation of official approaches to formation and distribution of statistical data of investments in Ukraine indicates expediency of using indicators of enterprises assets dynamics as information base for the analysis. Growth of cost of assets is real display of results of investment activity. The analysis isn't limited with simple assessment of indicators of investments into assets. The assessment of result of investment for the enterprises is carried out taking into account dynamics of*

the prices in economy of Ukraine on the basis of what the compelled investments (which are divided allow the enterprise to keep volumes of activity buying necessary property at the raised prices) and investments which really lead to increase of resources of the enterprise. It is proved that investments of the enterprises into non-turnaround means in the studied period are compelled and didn't lead to real increase of their production potential. At the same time investments in current assets exceed the compelled level and cause increase of property of the enterprises.

Gradual decrease in production capacity of the industry because of insufficient investments and development of fast-paid-back non-productive kinds of activity is specified change of proportions in distribution of assets on kinds of activity.

Factors which define activity of investment and its results for the enterprises, inflation, stability of conditions of conducting business activity and the loudspeaker of an exchange rate are. Results of the analysis allow to draw a conclusion that effective state regulation of investment activity in Ukraine has to be based first of all on levers of financial policy.

Keywords: *assets, exchange rate, type of economic activity, investment, investment activity, price index, inflation.*

Актуальність теми дослідження.

Поняття інвестицій є одним із ключових у економічній науці. Підприємницька діяльність розпочинається з інвестицій, розвиток та зростання підприємства визначають інвестиції. Інвестиції визначають особливості розвитку економіки країни як результату розвитку суб'єктів господарювання, що входять до її складу. Показники динаміки та структури інвестицій визначають напрямки розвитку національної економіки на тривалу перспективу.

В українській економіці за період незалежності сформувався ряд негативних тенденцій: загальна зміна галузевого складу економіки в бік зростання ролі сировинних виробництв, погіршення становища на міжнародному ринку в бік зростання залежності від імпорту товарів з високою часткою доданої вартості та закріплення позиції експортера сировини, загострення проблем бюджетної та соціально-культурної сфери. Комплекс дій і заходів, направлений на усунення окреслених негативів виявився неефективним, оскільки з роками тенденції не тільки зберігаються, але і відчутно посилюються.

З урахуванням зазначеного вище, слід вважати актуальним проведення дослідження особливостей інвестиційної діяльності підприємств України з метою виявлення основних факторів, що її обумовлюють. Проведення даного дослідження в подальшому повинно стати базою для розробки дієвого комплексу заходів щодо управління розвитком економіки через відповідне скерування інвестиційних процесів.

Постановка проблеми.

Важливою умовою адекватної оцінки інвестиційних процесів на усіх рівнях є врахування динамічності середовища та умов їх здійснення. Науковцями напрацьовано багато методів врахування основних мінливих економічних факторів (ціни грошей, курсів валют і т.п.) при плануванні та оцінці інвестицій. Слід однак зазначити, що у вітчизняних умовах інвестиційні процеси на макrorівні розглядаються статично, що проявляється як у офіційній статистиці (показники інвестицій наводяться у фактичних цінах), так і у наукових дослідженнях (розглядається динаміка інвестицій у фактичних цінах) та діяльності державних установ (абсолютні цифри інвестицій розглядаються як певного роду абсолютне благо для економіки, а їх зростання з роками розцінюється як позитивний результат, незважаючи на темпи інфляції). Саме тому важливим на даному етапі є врахування основних динамічних факторів при макроекономічному аналізі інвестицій з метою дійсно адекватної їх оцінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Інвестиції є предметом досліджень багатьох науковців вже протягом кількох століть. Перелік дослідників і напрямків досліджень у даній сфері був би надзвичайно об'ємним, тому, з огляду на тему даної статті, слід зупинитися саме на останніх дослідженнях, присвячених інвестиційним процесам в Україні. Різні аспекти даної проблематики досліджували Іваненко-Свинцицька І.С. [1], Косова Т.Д. [2], Котова М.В. [3], Лесик Л.С. [4], Михайлюк М.А. [5], Петренко Я.В. [6], Стахурська С.В. [7], Терещенко С.А. [8], Туріяньська М.М. [9], Цупор І.І. [10]. Ознайомлення з відповідними роботами дозволило виявити дві характерні особливості досліджень у даній сфері. По-перше інтерес до макроекономічних аспектів інвестування в Україні значно знизився в останні роки. Більшість перелічених робіт були написані у період з 2001 до 2007 року, і лише дві з них у 2008 та 2009. За останні роки дисертаційних робіт відповідної тематики у фондах Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського виявити не вдалося. Другою особливістю є те, що автори, як вже і відмічалось вище, при аналізі показників інвестування не враховують навіть мінливості вартості грошей у часі, оперуючи вартісними показниками у фактичних цінах різних років як порівнянними. Подання статистичної інформації у приведеному вигляді присутнє лише в роботі Лесик Л.С. [4], проте дане дослідження проводилося у 2004 році і охоплювало період 1990-2002 років.

Таким чином, можемо констатувати відсутність дослідження макроекономічних тенденцій та факторів сучасної інвестиційної діяльності підприємств України з урахуванням динамічності основних параметрів економічного середовища їх функціонування, що не дозволяє адекватно оцінювати динаміку, будувати прогнози на майбутнє, розробляти та вживати відповідні управлінські рішення.

Мета дослідження.

Метою даного дослідження є проведення аналізу основних тенденцій інвестиційної діяльності підприємств України, оцінка їх впливу на економіку країни та ідентифікація основних визначальних факторів, що їх обумовлюють.

Викладення основного матеріалу.

Згідно Закону України „Про інвестиційну діяльність” інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об’єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [11]. Якщо перекласти дане нормативне трактування на мову практики, то інвестицією для підприємства слід вважати надходження в його розпорядження додаткового майна. При цьому інвестиційна природа такого надходження жодним чином не залежить від виду майна та джерел його фінансування. Для підприємства інвестицією у його діяльність будуть як внески власників у статутний фонд, так і отримання короткострокового банківського кредиту або закупівля сировини із затримкою платежу. Слід зауважити, що наведене нормативне трактування сутності інвестицій збігається з прийнятим у економічній науці.

Незважаючи на реальний зміст поняття «інвестиції», Державна служба статистики України (ДССУ) наводить дані тільки щодо „капітальних інвестицій” та „інвестицій у основний капітал”. Причому не завжди зрозумілою є логіка віднесення окремих витрат до інвестицій. Родовою ознакою інвестицій є очікування доходу або соціального ефекту від вкладення. Саме це і відрізняє інвестування від споживання, адже при купівлі продуктів харчування для власних потреб також відбувається вкладення коштів, але не очікується отримання доходу. За даною логікою виникає сумнів у доцільності віднесення вкладень у житлове будівництво до інвестицій. Більшість збудованого житла потрапляє у власність фізичних осіб, які використовують його переважно для споживання. Вкладення у житлове будівництво можна розцінювати як інвестицію лише в тому випадку, коли надання послуг з проживання фізичних осіб є одним з видів діяльності, які веде підприємство. В той самий час ДССУ з незрозумілих причин називає інвестиціями всі вкладення у житлове будівництво. Більше того, відбувається включення даних сум до складу загальних „інвестицій у основний капітал”.

Наведені вище міркування змушують нас відмовитися від офіційної статистики по інвестиціях в якості інформаційної бази для аналізу. Набагато більший інтерес для даного дослідження представляють статистичні дані щодо зведеного балансу підприємств України, адже вони мають ряд переваг:

- в зведеному балансі містяться дані щодо динаміки усіх видів активів підприємств, а не тільки необоротних;
- всі активи, що є на балансі підприємства, так чи інакше вже включені або будуть включені в його господарський обіг (тобто пов’язані з отриманням доходу або соціального ефекту), тож їх з більшим правом можна вважати інвестиціями, аніж той комплекс показників, який ДССУ віднесено до „інвестицій в основний капітал”;
- поряд з даними щодо активу, наявні дані по джерелах фінансування, що дозволяє встановити їх реальне співвідношення в діяльності підприємств, а не довіряти сумнівним даним ДССУ щодо джерел фінансування „інвестицій в основний капітал”.

Щоправда, для статистики по зведеному балансу підприємств України характерні і деякі недоліки, основним з яких є неповнота. Дана статистика представлена без урахування банків та бюджетних установ. Якщо доповнення показників банківською статистикою не викликає ускладнень через її оприлюднення Національним банком України (НБУ), то дані щодо балансових показників бюджетних установ не оприлюднюються ні ДССУ, ні НБУ, ні Державною казначейською службою України (ДКСУ), ні Міністерством фінансів України (МФУ).

Оскільки за своїм визначенням інвестиції повинні призводити до зростання обсягів активів підприємств, аналіз варто розпочати саме з розгляду динаміки активу підприємств України (див. табл. 1) [12, 13].

Таблиця 1. Зростання активів підприємств України у 2006-2011 роках (у фактичних цінах без урахування банків та бюджетних установ), млн.грн.

Активи	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Необоротні активи всього, в т.ч.:	163919,2	321100,6	298243,2	197182,9	83684,3	218036,8
- довгострокові фінансові інвестиції	-	-	-	36217,3	-6407,1	48681,3
Оборотні активи всього, в т.ч.:	232421,5	327140,1	438355,4	228609,8	335963,0	354270,2
- запаси	40587,9	70879,2	75642,4	25723,2	120036,3	131080,8
- дебіторська заборгованість	131819,3	192767,1	296672,5	194860,6	156914,6	125161,1
- поточні фінансові інвестиції	17687,4	28135,6	31674,1	29054,3	29437,7	42719,6
- грошові кошти	16996,6	33451,4	24507,2	-23129,2	22823,8	32230,3
Витрати майбутніх періодів	3648,9	3485,9	14122,0	4362,1	850,6	5785,9
Необоротні активи та групи вибуття	0,0	0,0	595,4	565,1	339,4	1026,5
Всього активів	399989,6	651726,6	751316,0	430719,9	420837,3	579119,4

У наведених показниках можна прослідкувати наступні тенденції:

- до 2008 року спостерігалось стрімке зростання активів підприємств;
- прирости загальної суми активів значно знизилась після 2008 року, до кінця 2011 року їх не відновлено ні за абсолютними значеннями, ні за темпами зростання;
- прирости оборотних активів протягом усього періоду були більшими за зростання необоротних активів;
- в складі оборотних активів найбільша частина додаткових вкладень спрямовувалася у дебіторську заборгованість;

- динаміка приросту запасів суттєво відрізняється від динаміки решти статей (починаючи з 2010 року запаси зростають стрімкими темпами, а абсолютні значення приросту перевищують рівень 2008 року).

Перелічені тенденції загалом є наслідком кризових явищ 2008-2009 років, які в свою чергу обумовлені загальносвітовими негараздами у фінансовій сфері, і безперечно є логічними. Показники приросту активів, хоча і погіршилися, проте не сприймаються як катастрофічні. У досліджуваному періоді спостерігалось лише два випадки скорочення обсягів активів у абсолютному вираженні та за статтями (грошові кошти у 2009 році та довгострокові фінансові інвестиції у 2010 році), які не справляють суттєвого впливу на виробничий потенціал підприємств.

Таким чином, аналізуючи динаміку показників інвестицій у діяльність підприємств України за фактичними цінами, формується враження об'єктивної обумовленості та некатастрофічності виявлених тенденцій в умовах, що склалися. Проте, не можна забувати про необхідність врахування динамічних параметрів зовнішнього для підприємств середовища при аналізі показників інвестиційної діяльності. В кінцевому підсумку для виробничого потенціалу підприємства не так важливо, скільки саме грошей вкладено в нього, а в яку кількість реальних цінностей вони трансформовані. Одна вантажівка, один токарний станок чи дві тони бензину залишаються одною вантажівкою, одним токарним станком та двома тонами бензину незалежно від того, придбані вони до інфляції за меншу суму грошей, чи після інфляції за більшу, в той час як вартісні показники балансу зростатимуть.

Основним параметром, який необхідно враховувати для розуміння реальних обсягів інвестиційної діяльності на основі аналізу вартісних показників, є ціна. ДССУ оприлюднює кілька показників, що ілюструють динаміку цін в країні. Найбільш загальними з них є індекс споживчих цін (ІСЦ) та індекс цін виробників промислової продукції (ІЦВПП). Зважаючи на значну роль агропромислового комплексу в економіці України, вважаємо за доцільне також враховувати індекс цін реалізації сільськогосподарської продукції (ІЦРСП). Враховуючи високу залежність як українського населення, так і українських підприємств від імпорту іноземної техніки, комплектуючих, сировини, матеріалів та споживчих товарів необхідно зважати також на динаміку курсу основної валюти міжнародних розрахунків – долара США. Динаміка перелічених показників представлена в табл. 2 [12, 14].

Таблиця 2. Основні показники динаміки цін в Україні

Показники		Роки						
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ІСЦ	% до попереднього року	113,5	109,1	112,8	125,2	115,9	109,4	108,0
	% до 2005 р.	100,0	109,1	123,1	154,1	178,6	195,4	211,0
ІЦВПП	% до попереднього року	116,7	109,6	119,5	135,5	106,5	120,9	119,0
	% до 2005 р.	100,0	109,6	131,0	177,5	189,0	228,5	271,9
ІЦРСП	% до попереднього року	108,1	102,4	138,0	110,3	106,4	130,0	113,6
	% до 2005 р.	100,0	102,4	141,3	155,9	165,8	215,6	244,9
Курс долара США	грн. за 100 дол.	512,47	505,00	505,00	526,79	779,12	793,56	796,76
	% до 2005 р.	100,0	98,5	98,5	102,8	152,0	154,9	155,5

Як бачимо, зростання цін за 2006-2011 рр. було дуже значним. Залежно від специфіки діяльності для збереження реального обсягу активів у 2011 році українським підприємствам доводилося вкладати у 1,56-2,72 рази більше грошових коштів, ніж у 2005 році. Кажучи простіше, щоб не зменшувати обсяги виробництва та реалізації продукції, підприємства вимушені були додатково вкласти у власну діяльність кошти на рівні від 56% до 172% від обсягу їх активів на кінець 2005 року. Забезпечення розширення діяльності потребувало б ще більших вкладень.

Для забезпечення порівнянності розрахуємо відношення приросту активів до їх рівня на кінець 2005 року (табл. 3).

Таблиця 3. Відносне зростання активів підприємств України (у фактичних цінах без урахування банків та бюджетних установ)

Показники		Роки					
		2006	2007	2008	2009	2010	2011
Необоротні активи всього, в т.ч.:	% до попер. року	21,3	34,4	23,8	12,7	4,8	11,9
	% до 2005 року	21,3	63,1	101,9	127,5	138,4	166,8
Оборотні активи всього, в т.ч.:	% до попер. року	34,8	36,4	35,7	13,7	17,7	15,9
	% до 2005 року	34,8	83,8	149,5	183,8	234,1	287,2
Запаси	% до попер. року	24,7	34,6	27,4	7,3	31,8	26,4
	% до 2005 року	24,7	67,8	113,9	129,5	202,6	282,3
Дебіторська заборгованість	% до попер. року	32,8	36,1	40,8	19,0	12,9	9,1
	% до 2005 року	32,8	80,8	154,6	203,1	242,2	273,3
Поточні фінансові інвестиції	% до попер. року	54,1	55,8	40,3	26,4	21,1	25,3
	% до 2005 року	54,1	140,1	237,0	325,8	415,8	546,5
Грошові кошти	% до попер. року	33,1	48,9	24,1	-18,3	22,1	25,6
	% до 2005 року	33,1	98,2	145,9	100,8	145,3	208,0
Витрати майбутніх періодів	% до попер. року	58,9	35,4	105,9	15,9	2,7	17,7
	% до 2005 року	58,9	115,1	343,0	413,3	427,1	520,4
Всього активів	% до попер. року	27,7	35,4	30,1	13,3	11,4	14,1
	% до 2005 року	27,7	72,9	125,0	154,9	184,0	224,2

**ТЕНДЕНЦІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ТА ФАКТОРИ,
ЩО ЇХ ВИЗНАЧАЮТЬ**

Порівняння основних показників зростання цін та приросту активів відображені на рис. 1 та 2. Негативною тенденцією інвестиційної діяльності підприємств України слід вважати те, що протягом 2010-2011 років було в значній мірі втрачено здобутки щодо нарощування необоротних активів. По оборотних активах ситуація протилежна. Зростання оборотних активів є значно більшим за темпи росту цінових показників, що свідчить про реальне зростання майна у розпорядженні підприємств України, хоча значна його частина обумовлена саме інфляційними чинниками, тобто є вимушеними інвестиціями.

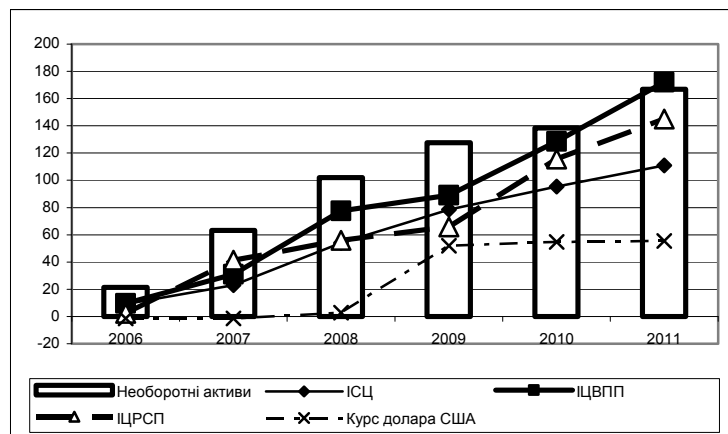

Рис. 1. Співставлення приросту необоротних активів підприємств України з показниками зростання цін

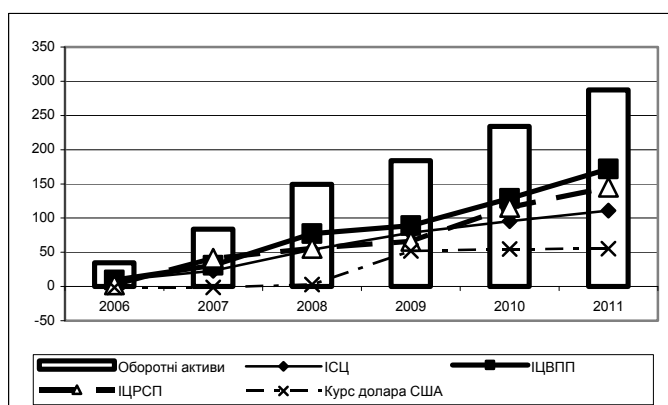

Рис. 2. Співставлення приросту оборотних активів підприємств України з показниками зростання цін

Внаслідок описаної взаємної динаміки необоротних та оборотних активів, питома вага останніх у структурі майна значно зросла, а частка такого (загалом непродуктивного) активу як дебіторська заборгованість зросла в структурі балансу з 28% у 2005 році до 32% у 2011 році.

Характерною особливістю діяльності підприємств в Україні є більш стабільні та зручні умови діяльності імпортерів. Зростання курсу долара США за період 2005-2011 років загалом було значно меншим за зростання цін внутрішніх виробників, що дає більшу свободу дій імпортерам при одночасному збереженні значної частини платоспроможного попиту.

Аналізуючи інвестиційну діяльність, не можна обійти увагою її особливостей залежно від видів діяльності. Відповідні дані представлені в табл. 4.

Найбільш стрімко протягом 2006-2011 років розвивалися небанківські фінансові установи та організації, підприємства роздрібної торгівлі, торгівлі автомобілями та мотоциклами та їх обслуговування, найгірші показники характерні для підприємств транспорту та зв'язку, промисловості та охорони здоров'я, що свідчить % приросту активів до їх підсумку за видом діяльності станом на кінець 2005 року.

Характерним є те, що підприємства галузей, які стрімко розвивалися, інвестують переважно у оборотні активи. Очевидно саме специфіка діяльності і обумовлює темпи розвитку. У сучасних умовах в Україні розвиваються в першу чергу ті виробництва, розвиток яких не потребує значних вкладень в основні засоби. Причиною такого стану речей, на нашу думку, є комплекс об'єктивних факторів. Дефіцит інвестиційних ресурсів в Україні призводить до спрямування інвестицій в високорентабельні види діяльності. Підвищений ризик змушує інвесторів концентрувати увагу на підприємствах з швидкою окупністю та найбільш ліквідним майном. Вже відмічена вище зручність діяльності імпортерів є стимулом розвитку невиробничих підприємств (передусім торгівлі). Все це ставить у критичні умови підприємства промисловості. Потреба у значних вкладеннях на тривалий термін обумовлює непривабливість таких суб'єктів господарювання для інвестування.

Таблиця 4. Зростання активів підприємств України за видами діяльності у 2006-2011 роках (у фактичних цінах без урахування банків та бюджетних установ), млн.грн.

Види економічної діяльності	Приріст активів			% до загального приросту активів по виду діяльності	
	млн. грн.	% до підсумку по усіх видах діяльності	% до підсумку балансу по виду діяльності на кінець 2005 року	необоротні активи	оборотні активи
Промисловість	866296,5	26,8	166,7	44,1	54,6
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	726259,3	22,5	237,8	57,5	41,5
Оптова торгівля і посередництво в оптовій торгівлі	610019,5	18,9	240,6	13,3	85,4
Фінансова діяльність	280544,5	8,7	474,0	19,5	79,9
Діяльність транспорту та зв'язку	223385	6,9	167,8	66,5	32,9
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	173169,1	5,4	314,1	32,8	66,4
Будівництво	127948,6	4,0	254,1	36,2	61,8
Торгівля автомобілями та мотоциклами, їх технічне обслуговування та ремонт	80349,7	2,5	433,3	23,0	76,4
Роздрібна торгівля; ремонт побутових виробів та предметів особистого вжитку	78835,4	2,4	380,1	33,8	65,0
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	39636	1,2	345,8	76,0	22,8
Діяльність готелів та ресторанів	19277,4	0,6	233,6	71,0	28,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	6536,7	0,2	140,6	76,9	21,1
Освіта	1423,9	0,0	185,4	70,6	28,2
Усього	3233708,8	100,0	224,2	39,7	59,3

Внаслідок зазначеного, виробничий потенціал промисловості України постійно знижується. Як вже було акцентовано вище, тільки збереження виробничого потенціалу підприємства в умовах інфляційних тенденцій в економіці України потребувало додаткового вкладення вимушених інвестицій за 2006-2011 рр. на рівні 56%-172% від обсягу активів кінця 2005 року. Активи ж промисловості за відповідний період зросли лише на 67%, хоча вона і залишається лідером за абсолютними обсягами вкладень. Змінилася також і роль промислових підприємств у загальному розподілі майна. Якщо на кінець 2005 року в їх розпорядженні перебувало 36% від усіх активів підприємств України, то на кінець 2011 року даний показник скоротився до 29,6%.

Висновки.

Проведене дослідження показників інвестиційної діяльності підприємств України дозволяє ідентифікувати ряд характерних особливостей та тенденцій:

1) інвестування у діяльність підприємств відбувається в умовах зростання рівня інфляції, що значно знижує його результати, значна частина вкладених інвестицій є вимушеними для підприємств і дозволяє лише зберігати обсяги діяльності, а не розвиватися;

2) реальне зростання майна підприємств протягом 2006-2011 років відбулося лише за статтями оборотних активів, серед яких лівова частка припадає на непродуктивну дебіторську заборгованість із тенденцією до зростання її питомої ваги в балансі;

3) об'єктивні особливості економіки України обумовлюють підвищену інвестиційну активність у тих галузях, які характеризуються низькою фондоємністю, високою прибутковістю та ліквідністю і невисоким терміном окупності (торгівля, сфери фінансових та побутових послуг);

4) найбільш комфортні умови для інвестування імпортерів обумовлюються забезпеченням стабільності курсу національної валюти (як би це не звучало парадоксально, але вимушені інвестиції імпортерів за період 2006-2011 років були відносно нижчими, ніж вимушені вкладення підприємств, які використовують вітчизняну техніку та сировину, торгують товарами вітчизняного виробництва).

Зазначені тенденції дозволяють констатувати також основні фактори, які справляють суттєвий вплив на інвестиційну діяльність підприємств України і одночасно є важелями державного регулювання економіки, тобто вмиле управління якими потенційно може активізувати інвестування та покращити його результати. Основними параметрами, на яких повинна концентруватися увага в даному випадку, є інвестиційний клімат (передусім забезпечення стабільності умов ведення підприємницької діяльності), інфляція (а отже і комплекс важелів емісія – відсоткова ставка – податки – державні витрати), валютний курс. Вважаємо, що фактично питання забезпечення активізації та ефективності інвестиційної діяльності лежить переважно у площині фінансової політики держави.

Джерела та література:

1. Іваненко-Свинцицька І. Є. Організаційно-економічний механізм активізації іноземного інвестування в економіку України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.10.03 – Організація управління, планування і регулювання економіки / І. Є. Іваненко-Свинцицька. – К., 2003. – 18 с.

2. Косова Т. Д. Інституціональна модель фінансування інвестиційного процесу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук: спец. 08.04.01 – Фінанси, грошовий обіг і кредит / Т. Д. Косова. – Донецьк, 2006. – 29 с.
3. Котова М. В. Формування джерел інвестицій в розвиток промислового виробництва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.01 – Економіка промисловості / М. В. Котова. – Одеса, 2005. – 18 с.
4. Лесик Л. С. Механізм інвестиційного забезпечення технічного переозброєння вугільної промисловості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.01 – Економіка промисловості / Л. С. Лесик. – Донецьк, 2004. – 21 с.
5. Михайлюк М. А. Інвестиційні чинники розширеного відтворення валового внутрішнього продукту в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.01.01 – Економічна теорія / М. А. Михайлюк. – К., 2004. – 25 с.
6. Петренко Я. В. Трансформація приватних заощаджень в інвестиції в транзитивній економіці: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.01 – Економічна теорія та історія економічної думки / Петренко Ярослав Володимирович. – Краматорськ, 2009. – 173 с.
7. Стахурська С. В. Механізм інвестування процесів відтворення основних засобів на підприємствах харчової промисловості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (харчова промисловість) / С.В. Стахурська. – К., 2008. – 20 с.
8. Терещенко С. А. Інвестиційні процеси в умовах соціально-економічних трансформацій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.01.01 – Економічна теорія / С. А. Терещенко. – Донецьк, 2003. – 15 с.
9. Туріянська М. М. Концептуальні засади формування джерел інвестиційних ресурсів України: дис. ... докт. екон. наук: спец. 08.01.01 – Економічна теорія / Туріянська Марія Михайлівна. – Донецьк, 2005. – 420 с.
10. Цупор І. І. Механізм довгострокового інвестування промислового виробництва: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.07.01 – Економіка промисловості / Цупор Іван Іванович. – Донецьк, 2001. – 169 с.
11. Закон України “Про інвестиційну діяльність” № 1560-ХІІ від 18.09.1991 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12/>
12. Статистична інформація // Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу : <http://ukrstat.gov.ua/>
13. Статистичний щорічник України за 2007 рік / за ред. Осауленка О. Г. / Державний комітет статистики України. – К.: ТОВ „Видавництво „Консультант”, 2008. – 572 с.
14. Обмінні курси // Статистичний бюлетень Національного банку України // Офіційне інтернет-представництво Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://www.bank.gov.ua/files/5-Exchange_rates.xls

Анисимова Н.Ю., Гулямова З.И.

УДК 657.411

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ УЧЕТА И АУДИТА СОБСТВЕННОГО КАПИТАЛА ПРЕДПРИЯТИЙ РАЗЛИЧНЫХ ФОРМ СОБСТВЕННОСТИ

***Аннотация.** В статье рассмотрены теоретические и методические аспекты учета и аудита собственного капитала предприятий Украины различных форм собственности. На примере сельскохозяйственных предприятий Автономной Республики Крым освещены особенности документального оформления операций с собственным капиталом, их синтетического и аналитического учета, отражения информации о составе и структуре собственного капитала в формах финансовой отчетности. Раскрыты задачи аудиторской проверки собственного капитала, ее цель, предмет и объекты; на основании проведенного анализа финансовой устойчивости аграрных предприятий АР Крым обоснована необходимость оценки их финансового состояния как завершающего этапа аудита их собственного капитала.*

***Ключевые слова:** собственный капитал, элементы собственного капитала, предприятие, формы собственности, финансовое состояние, финансовая устойчивость, учет, аудит.*

***Анотація.** У статті розглянуто теоретичні та методичні аспекти обліку та аудиту власного капіталу підприємств України різних форм власності. На прикладі сільськогосподарських підприємств Автономної Республіки Крим висвітлені особливості документального оформлення операцій із власним капіталом, їх синтетичного й аналітичного обліку, відображення інформації про склад і структуру власного капіталу у формах фінансової звітності. Розкрито завдання аудиторської перевірки власного капіталу, її ціль, предмет і об'єкти; на підставі проведеного аналізу фінансової стійкості аграрних підприємств АР Крим обґрунтована необхідність оцінки їх фінансового стану як завершального етапу аудиту їх власного капіталу.*

***Ключові слова:** власний капітал, елементи власного капіталу, підприємство, форми власності, фінансовий стан, фінансова стійкість, облік, аудит.*